

ІСТОРІЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ*

©2018 МЕЛЬНИК О. Г., АДАМІВ М. Є., ТОДОЩУК А. В.

УДК 339

**Мельник О. Г., Адамів М. Є., Тодощук А. В. Історія гармонізації митного законодавства України
в умовах європейської інтеграції**

Статтю присвячено дослідженню історії розвитку митного законодавства України та обґрунтуванню на цій основі його ключових переваг і недоліків в умовах європейської інтеграції. Дослідження ґрунтувалося на вивченні особливостей трансформування нормативно-правового забезпечення митної сфери за європейським вектором у розрізі прийняття та модернізації базових законодавчих актів митної специфіки. Одержані результати дослідження дали змогу ідентифікувати та обґрунтувати ключові переваги і недоліки гармонізації вітчизняного митного законодавства в умовах європейської інтеграції на різних етапах його розвитку. Було встановлено, що на сучасному етапі результатом законодавчої гармонізації стала достатньо наближена до європейських стандартів нормативно-правова база. Але ключовою проблемою на сьогодні є низький рівень імплементації окремих положень митного законодавства, що перешкоджає успішному функціонуванню національної митної системи в європейському просторі. Крім того, доведено необхідність подальшого вдосконалення вітчизняного митного законодавства в контексті якісного реформування митної системи України.

Ключові слова: митне законодавство, митна система, митні органи, гармонізація, європейська інтеграція.

Бібл.: 15.

Мельник Ольга Григорівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: olia_melnyk@ukr.net

Адамів Марта Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: marta_adamiv@i.ua

Тодощук Андрій Васильович – кандидат економічних наук, доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: a.todoshchuk@gmail.com

УДК 339

**Мельник О. Г., Адамів М. Є., Тодощук А. В. История гармонизации
таможенного законодательства Украины
в условиях европейской интеграции**

Статья посвящена исследованию истории развития таможенного законодательства Украины и обоснованию на этой основе его ключевых преимуществ и недостатков в условиях европейской интеграции. Исследование основывалось на изучении особенностей трансформации нормативно-правового обеспечения таможенной сферы по европейскому вектору в разрезе принятия и модернизации базовых законодательных актов таможенной специфики. Полученные результаты исследования позволили идентифицировать и обосновать ключевые преимущества и недостатки гармонизации отечественного таможенного законодательства в условиях европейской интеграции на разных этапах его развития. Было установлено, на современном этапе результатом законодательной гармонизации стала достаточно приближенная к европейским стандартам нормативно-правовая база. Однако ключевой проблемой на сегодня является низкий уровень имплементации отдельных положений таможенного законодательства, что препятствует успешному функционированию национальной таможенной системы в европейском пространстве. Кроме того, доказана необходимость дальнейшего совершенствования отечественного таможенного законодательства в контексте качественного реформирования таможенной системы Украины.

Ключевые слова: таможенное законодательство, таможенная система, таможенные органы, гармонизация, европейская интеграция.

Библ.: 15.

Мельник Ольга Григорьевна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой внешнеэкономической и таможенной деятельности, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: olia_melnyk@ukr.net

Адамів Марта Євгенівна – кандидат экономических наук, доцент кафедры внешнеэкономической и таможенной деятельности, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: marta_adamiv@i.ua

Тодощук Андрей Васильевич – кандидат экономических наук, доцент кафедры внешнеэкономической и таможенной деятельности, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: a.todoshchuk@gmail.com

UDC 339

**Melnyk O. G., Adamiv M. Ye., Todoshchuk A. V. The History
of Harmonization of Customs Legislation of Ukraine in the Conditions
of European Integration**

The article is concerned with studying of the history of customs legislation of Ukraine and substantiating on this basis its key advantages and disadvantages in the conditions of European integration. The study was based on researching features of transformation of the normative legal provision of the customs sphere according to the European vector in the context of adoption and modernization of the basic legislative acts of customs specifics. The obtained results of the research allowed identifying and substantiating the key advantages and disadvantages of harmonizing the national customs legislation in the conditions of European integration at different stages of its development. It is determined, at the present stage, that the legislative harmonization has resulted in a regulatory and legal framework, which is quite close to European standards. However, the key problem today is the low level of implementation of certain provisions of the customs legislation, which hinders the successful functioning of the national customs system in the European space. Besides, the necessity of further improvement of the national customs legislation in the context of qualitative reforming of the customs system of Ukraine is proved.

Keywords: customs legislation, customs system, customs authorities, harmonization, European integration.

Bibl.: 15.

Melnyk Olga G. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Foreign Trade and Customs Operations, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: olia_melnyk@ukr.net

Adamiv Marta Ye. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Foreign Economic and Customs Activity, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: marta_adamiv@i.ua

Todoshchuk Andriy V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Foreign Trade and Customs Operations, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: a.todoshchuk@gmail.com

* Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Держаного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом Ф83/81-2018.

Митна система є ключовою ланкою у структурі кожної держави, адже виконує істотно важливі функції для забезпечення стабільного функціонування країни та її прогресивного розвитку, котрі пов'язані, передусім, із національною безпекою, захистом суспільства, економічним добробутом. У сучасних умовах приєднання України до європейської спільноти митна система відіграє визначальну роль у інтеграційному процесі, оскільки репрезентує репутацію держави як зовнішньоторговельного партнера на міжнародному рівні. За таких обставин виникає потреба в якісній та прогресивній митній системі, котра буде гармонізованою із європейськими стандартами, функціонуватиме за загальноприйнятими уніфікованими правилами в європейському просторі та відображатиме високий рівень ефективності реалізації ключових функцій.

Як відомо, реалізація будь-яких операцій чи процесів, що прямо чи опосередковано стосуються митної сфери, регулюється спеціалізованою законодавчою базою. Саме від якості нормативно-правового забезпечення значною мірою залежить ефективність здійснення митної діяльності. Крім того, слід зазначити, що однією із невід'ємних умов європейської інтеграції є абсолютна гармонізація національного законодавства в різноманітних сферах, у тому числі й за митним напрямом. З огляду на сучасний стан вітчизняної митної системи, що відображає наявність критичних проблем за різними напрямками її функціонування, слід проаналізувати митне законодавство з метою виявлення його недоліків, суперечностей, протиріч, невідповідностей європейським нормам та їхнього подальшого усунення. При цьому, доцільно здійснювати дослідження не лише чинного нормативно-правового забезпечення митної сфери, але й історії його розвитку, що дасть змогу більш глибоко проаналізувати наявний стан законодавчої бази, передумови та чинники її формування, ідентифікувати переваги і недоліки та на цій основі визначити напрями вдосконалення і гармонізації із європейським законодавством.

Відповідно до Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм, затвердженої Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 62 від 16 березня 2005 р. [1], процес гармонізації передбачає приведення у відповідність національних стандартів із стандартами ЄС. Правова система ЄС найменується як «*acquis communautaire*» та охоплює акти законодавства ЄС, котрі були прийняті в рамках ЄС, спільної зовнішньої політики та політики безпеки, співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ. У цій Методичці також зазначається, що адаптація або зближення законодавства є процесом приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність із *acquis communautaire*.

Досить цікаве дослідження історії гармонізації митного законодавства України до стандартів ЄС ви-

конав І. О. Биков. На підставі одержаних результатів науковець виокремив чотири основні етапи наближення вітчизняної нормативно-правової бази до європейського законодавства. За переконаннями автора, перший етап розпочався у 1990 р. і тривав до 1994 р., припадав на період становлення України як рівноправного члена міжнародної спільноти та передбачав підписання Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС. Другий етап продовжувався з 1994 р. до 1998 р. і започаткував співробітництво між Україною та ЄС у політичній, правовій, торговельно-економічній та інших сферах в умовах набуття чинності Угоди. Третій етап пов'язаний із розробленням Стратегії інтеграції України до ЄС у 1998 р. і завершенням переговорів щодо укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2013 р. Завершальний, четвертий етап відображає сучасний етап розвитку митного законодавства та розпочався із підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 р. [2].

Як бачимо, І. О. Биков розпочав відалік історії розвитку митного законодавства з моменту проголошення незалежності України, що є цілком логічно з огляду на обраний євроінтеграційний аспект дослідження. Адже саме в умовах суверенності держави, коли органи влади одержали свободу прийняття рішень, можна вести мову про можливість гармонізації вітчизняної нормативно-правової бази із європейськими стандартами. Таким чином, вважаємо доцільним проводити дослідження історії розвитку митного законодавства в умовах європейської інтеграції з моменту проголошення незалежності України.

Історія вітчизняної митниці незалежної України фактично розпочалась із утворення Державного митного комітету України, на який було покладено реалізацію митної політики держави. Для виконання поставлених цілей і завдань митними органами необхідно було сформувати належну нормативно-правову базу, котра б визначала ключові особливості здійснення митної справи в Україні. Першим базовим документом у митній сфері став Закон України «Про митну справу» № 1262-ХІІ від 25 червня 1991 р. [3], котрий встановлював загальні засади здійснення митної діяльності крізь призму регулювання порядку переміщення товарів через митний кордон держави, оподаткування зовнішньоекономічних операцій, митного оформлення та контролю. У Законі було чітко визначено структуру митних органів, що включала Державну митну службу України, регіональні митниці, митниці, спеціалізовані митні управління та організації, установи і навчальні заклади. Цей нормативно-правовий акт став первинним базовим документом, який започаткував самостійне ведення митної справи в Україні, ідентифікувавши митну територію та митний кордон держави. Незважаючи на невеликий за змістовим наповненням документ (11 статей), у Законі ключова увага була відведена забезпеченню

дотримання загальноприйнятих міжнародних норм і стандартів при здійсненні митної справи в Україні (зокрема щодо класифікації та кодування товарів, декларування експортних та імпорتنних операцій, тощо) та розвитку міжнародного митного співробітництва. Це дає підстави стверджувати про започаткування міжнародного вектора нормотворчої функції органів влади України.

Для більш докладного обґрунтування ключових засад реалізації митної політики держави було прийнято перший Митний кодекс України № 1970-XII від 12 грудня 1991 р. [4]. Відповідно до положень Кодексу національна митна політика була спрямована на формування ринкової економіки в державі та активізацію зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. За структурою документ складався із преамбули, 3 Глав, 11 Розділів та 164 статей. Окремі положення цього Кодексу дублювали Закон України «Про митну справу в Україні», однак значною мірою також і доповнювали сутність останнього документу. У Митному кодексі було інтерпретовано низку понять, пов'язаних з митною діяльністю; розкрито особливості взаємодії митних органів з іншими органами влади; визначено засади митного контролю за переміщенням товарів чи інших предметів через митний кордон держави; врегульовано порядок митного оформлення; встановлено механізм обкладання митом і митними зборами товарів та інших предметів; охарактеризовано основи боротьби з контрабандою та порушенням митних правил тощо. Як бачимо, у цьому документі були здійснені перші спроби комплексно врегулювати різні аспекти митної діяльності з метою забезпечення дотримання суб'єктами господарювання встановлених митних норм. Однак у Митному кодексі України на той час недостатньо уваги було приділено гармонізації митних процедур із міжнародними стандартами, а також розвитку міжнародного митного співробітництва.

Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959- XII від 16 вересня 1991 р. [5] був прийнятий для правового врегулювання реалізації усіх видів зовнішньоекономічної діяльності. У цьому нормативно-правовому документі представлено глосарій ключових понять у зовнішньоекономічній сфері з метою уніфікації їхнього тлумачення, розкрито види зовнішньоекономічної діяльності та визначено особливості її регулювання. Зокрема, ст. 9 Закону визначає, що орган доходів і зборів забезпечує здійснення митного контролю в Україні відповідно до чинного законодавства. Як бачимо, цей законодавчий акт регулює загальні засади реалізації зовнішньоекономічних операцій, однак є невід'ємною складовою митного законодавства, що вимагає забезпечення кореляції їхніх положень.

Ще одним важливим нормативно-правовим документом, котрий визначив засади митно-тарифного

регулювання зовнішньоекономічної діяльності, став Закон України «Про єдиний митний тариф» № 2097- XII від 5 лютого 1992 р. [6]. З метою вдосконалення митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічних операцій було створено спеціалізований орган – Митно-тарифну раду. У цьому законодавчому акті було охарактеризовано типологію різновидів мита та особливості їхнього нарахування, а також порядок звільнення від сплати мита, надання тарифних пільг і преференцій. Перевагою прийняття Закону України «Про єдиний митний тариф» стала уніфікація підходу до нарахування та сплати мита, найменування та кодування товарів максимально наближено до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і правил митної справи. Це, відповідно, значною мірою сприяло активізації легальної міжнародної торгівлі та стало одним із перших кроків гармонізації митного законодавства України із міжнародними стандартами.

Слід зазначити, що важливою подією в розвитку національного митного законодавства стало набуття членства Україною у Всесвітній митній організації у 1992 р., котра є найбільшою міжнародною організацією виключно митної специфіки. Започаткування співробітництва із Всесвітньою митною організацією стало відправним моментом гармонізації вітчизняної нормативно-правової бази з міжнародними стандартами, приєднання до міжнародних конвенцій, укладання міжнародних угод про митне співробітництво тощо.

Прийняття Конституції України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 р. [7] утвердило та зміцнило ключові постулати незалежності держави, її права на демократичний розвиток і прийняття самостійних рішень у різних сферах, у тому числі й у митній сфері. Ст. 18 Конституції визнає верховенство міжнародного права при здійсненні зовнішньополітичної діяльності держави на засадах співробітництва з країнами міжнародного співтовариства задля забезпечення національних інтересів та безпеки. У ст. 9 зазначено, що укладені державою міжнародні договори є частиною національного законодавства, що вимагає неухильного дотримання їхніх положень. Ст. 92 Конституції чітко визначила, що митна справа, зовнішньоекономічна діяльність та зовнішні відносини є виключно регульованими законодавчим полем сферами. При цьому, відповідно до ст. 116 на Кабінет Міністрів України було покладено завдання щодо організації та регулювання державної митної справи і зовнішньоекономічної діяльності.

Як зазначалось вище, Митний кодекс України від 1991 р. характеризувався певними недоліками, котрі були пов'язані, передусім, із невідповідністю його окремих положень міжнародним нормам. Це, відповідно, логічно зумовило необхідність прийняття нового документа – Митного кодексу України № 92-IV від 11 липня 2002 р. [8], котрий замінив попередній

Кодекс і був чинним впродовж десяти років. На відміну від попередника, новий Митний кодекс містив більш розгорнутий глосарій ключових митних термінів і понять; окреслив митну політику держави; визначив митну справу як складову зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності; деталізував принципи митного регулювання; розширив завдання митних органів щодо верифікації сертифікатів походження товарів та ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності тощо. При цьому, структура митних органів була дещо звужена та охоплювала центральний орган виконавчої влади, регіональні митниці та митниці. Також у Кодексі з'явилась окрема глава, котра була присвячена міжнародному співробітництву з питань митної справи. Новий документ містив низку додаткових розділів, пов'язаних із визначенням митних процедур для різних видів транспорту, якими товари переміщуються через митний кордон держави; регулюванням діяльності митних посередників; встановленням та обґрунтуванням митних режимів; визначенням митної вартості товару та країни його походження; українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності; верифікацією сертифікатів походження товарів; встановленням спеціальних звань посадовим особам митних органів та підвищенням їхньої кваліфікації, тощо.

Таким чином, можемо дійти висновку, що новий Митний кодекс, на відміну від аналогічного попереднього документу, був істотно докладнішим і розгорнутішим, орієнтованим на міжнародне митне співробітництво та більшою мірою гармонізований із міжнародним законодавством, оскільки враховував положення нових міжнародних конвенцій та угод, до котрих Україна доєдналася.

В умовах активізації міжнародних зв'язків та прагнень України доєднатися до ЄС виникла подальша необхідність у забезпеченні абсолютної гармонізації вітчизняного митного законодавства із міжнародними стандартами з метою уникнення суперечностей та протиріч. Саме тому надалі було модернізовано ключові нормативно-правові акти у митній сфері, а саме: Митний кодекс України та Закон України «Про митний тариф України».

Аналізуючи положення Митного кодексу України № 4495-VI від 13 березня 2012 р. [9], слід зазначити, що порівняно із його попередніми версіями цей документ є більшою мірою гармонізований із міжнародними митними нормами. На сьогодні Митний кодекс України складається із 21 Розділу, 83 Глав та 590 статей. Так, нове видання Кодексу значною мірою доповнило глосарій митних понять (зокрема, він був збільшений на 20 тлумачень). Крім того, було розширене функціональне призначення державної митної політики, котра спрямовувалася не лише на забезпечення економічних інтересів та національної безпе-

ки, але й на регулювання зовнішньої торгівлі, захист внутрішнього ринку, розвиток економіки держави та її інтеграції до світової економіки. У такій інтерпретації вже чітко простежується інтеграційний аспект, що доводить державні наміри у сфері гармонізації митної системи із європейськими принципами і правилами. У Митному кодексі з'являються визначення понять «митні інтереси» та «митна безпека», що виокремлює місце та зміцнює роль митної системи у структурі держави.

Важливою в контексті гармонізації із європейським законодавством є Глава 2 Митного кодексу України, що визначає засади надання статусу уповноваженого економічного оператора та особливості регулювання його функціонування. Практика запровадження уповноваженого економічного оператора є широко розповсюдженою у розвинених європейських державах та зною мірою сприяє веденню законної торгівлі сумлінними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності на засадах надання спеціальних митних спрощень і преференцій. Не зважаючи на чітку задекларованість надання такого статусу у чинному Митному кодексі, на жаль, імплементація цього положення на вітчизняних теренах ще не відбулась.

Новим Митним кодексом також передбачено істотні вдосконалення процедури декларування (Глава 40), що стосуються запровадження електронного декларування з використанням електронної митної декларації, засвідченої електронним цифровим підписом (ст. 257), а також застосування попередньої та додаткової митної декларації (ст. 259, 261), що значною мірою пришвидшуватиме реалізацію процедури декларування. Крім того, ст. 267 передбачено, що декларанти мають право застосовувати один класифікаційний код згідно з УКТ ЗЕД до товарів різних найменувань у кількості більше 10 товарних підкатегорій, які надійшли однією партією, за умови, що цьому коду відповідає найбільша ставка ввізного мита. Такі нововведення підвищили, насамперед, рівень автоматизації процедури декларування, тим самим скоротивши час на її здійснення, а також зменшили рівень бюрократизації у цій сфері.

Варто зазначити, що в новому Митному кодексі України з'являється ще одна форма митного контролю, яка стосується проведення документальних перевірок дотримання вимог митного законодавства, зокрема й щодо своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів (ст. 336). Така форма митного контролю за своєю сутністю дає підстави ототожнити її із митним пост-аудитом, який успішно існує в митній практиці розвинених європейських держав і дає змогу змістити контрольні процедури з етапу митного оформлення і, таким чином, скоротити час на реалізацію митних процедур.

Також у Митному кодексі з'являється нова Глава 52, що стосується запровадження системи управ-

ління ризиками на засадах здійснення випадкового відбору, котра спрямована на автоматизацію контрольних процедур, мінімізацію впливу «людського» чинника, зниження корупційних ризиків та скорочення часу на здійснення митного контролю. Ще одним позитивним аспектом чинного Митного кодексу України є запровадження механізму «єдиного вікна» при реалізації митними органами дозвільно-контрольних процедур, що дає змогу автоматизувати та пришвидшити здійснення таких операцій (ст. 4). Також з положень Кодексу було виключено необхідність одержання дозволу на здійснення митно-брокерської діяльності, що значною мірою спростило функціонування таких митних посередників у контексті зниження рівня бюрократії при запровадженні цього виду діяльності.

Отже, на підставі огляду чинного Митного кодексу можна стверджувати про його ґрунтовне вдосконалення порівняно із попередніми версіями. Значна частина положень Кодексу є гармонізованою із європейськими стандартами, однак ключовою проблемою залишається лише задекларованість окремих положень та затяжні процеси їхньої імплементації на практиці.

Закон України «Про митний тариф України» № 584-VII від 19 вересня 2013 р. [10] удосконалив Закон України «Про єдиний митний тариф» № 2097-XII від 5 лютого 1992 р. у контексті гармонізації із міжнародними митними стандартами. Так, у чинному законодавчому акті зазначено, що ставки ввізного мита на імпортовані товари систематизовані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності, яка складена на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів.

Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. [11] у доповнення до Митного кодексу України та інших нормативно-правових документів регулює особливості сплати окремих податків резидентами та нерезидентами держави, які провадять господарську діяльність за межами та на території України відповідно. Мова йде про законодавче визначення особливостей адміністрування податку на прибуток підприємств (Розділ IV), податку на додану вартість (Розділ V), акцизного податку (Розділ VI) та інших видів податків, зборів і платежів.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України № 1678-VII від 16 вересня 2014 р. [12], стала стрижневим документом спрямовального характеру, своєрідною картою щодо інтеграції України у ЄС, у тому числі й шляхом гармонізації національної митної системи та митного законодавства зокрема до європейських принципів та стандартів. Так, ст. 84 Угоди передбачено поступове наближення вітчизняної

нормативно-правової бази у митній сфері до митного законодавства ЄС, більш ретельні особливості якого регламентовано в Додатку XV до Глави 5 Угоди.

Варто зауважити, що в умовах європейської інтеграції складається чимало проектів законодавчих актів з метою якісного реформування національної митної системи, уніфікації засад її функціонування та гармонізації із кращим зарубіжним досвідом і європейськими стандартами. Серед таких ініціатив доцільно виокремити проект Закону України «Про Національну митну службу України» № 3763 від 13 січня 2016 р. [13]. В основу цього законопроекту закладено ідею розмежування митної та податкової сфер, виокремлення митної складової зі структури Державної фіскальної служби України та створення Національної митної служби України як окремого незалежного органу виконавчої влади з питань реалізації митної політики, який підпорядкуватиметься Кабінету Міністрів України. Слід зазначити, що цей проект є доволі змістовним та обґрунтованим, забезпечує виконання митними органами ключових функцій, пов'язаних із сприянням зовнішньоекономічній діяльності, забезпеченням безпеки суспільства та захистом митних інтересів України. За цим законопроектом до структури митних органів увійдуть Апарат Національної митної служби України, її територіальні органи (сформовані за обласним принципом) та відокремлені структурні підрозділи територіальних органів (митні пости), спеціалізовані навчальні заклади та науково-дослідницькі установи, а також спеціальні митні органи. Незважаючи на актуальність та обґрунтованість вищезначеної ідеї організаційно-структурного реформування національної митної системи в умовах європейської інтеграції, на жаль, проект Закону України «Про Національну митну службу України» перебуває у статусі розгляду Верховною Радою України вже майже 3 роки.

ВИСНОВКИ

Митна система відіграє ключову роль у функціонуванні будь-якої держави світу, адже забезпечує її національну безпеку, територіальну цілісність та визначає економічну конкурентоспроможність. В умовах європейської інтеграції України національна митна система потребує винятково особливої уваги з огляду на необхідність її гармонізації із європейськими принципами та стандартами відповідно до зобов'язань держави за Угодою про асоціацію України та ЄС. Одним із ключових компонентів гармонізації є вітчизняне митне законодавство як база для регулювання ведення митної справи.

З моменту проголошення незалежності України розпочалося формування нормативно-правового забезпечення митної сфери за міжнародним вектором. Впродовж історії розвитку вітчизняне митне законодавство істотно змінювалося, трансформувалося та

модифікувалося в напрямі пристосування до європейських стандартів та вимог. На підставі вивчення спеціалізованої наукової літератури [2; 14; 5] та вітчизняного митного законодавства [3–13] можемо дійти висновку, що на сьогодні в Україні сформована спеціалізована законодавча база, котра складається із різноманітних нормативно-правових документів. При цьому, значна частина положень законодавчих актів у митній сфері приведена у відповідність до міжнародних прав. Однак ключовою проблемою є лише задекларованість окремих положень у відповідних документах, які потребують належної імплементації на практиці. Крім того, у контексті вирішення існуючих проблем, що стримують розвиток національної митної системи, виникає необхідність у підготовці та прийнятті принципово та якісно нових законодавчих актів, котрі регулюватимуть засади із реформування митних органів України для забезпечення їх успішного функціонування в європейському просторі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм, затверджена Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 62 від 16 березня 2005 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05>
2. **Биков І. О.** Історія наближення митного законодавства до стандартів Європейського Союзу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 4. С. 53–59.
3. Закон України «Про митну справу в Україні» № 1262-XII від 25 червня 1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1262-12>
4. Митний кодекс України № 1970-XII від 12 грудня 1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1970-12>
5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959-XII від 16 вересня 1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
6. Закон України «Про єдиний митний тариф» № 2097-XII від 5 лютого 1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2097-12>
7. Конституція України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
8. Митний кодекс України № 92-IV від 11 липня 2002 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-15>
9. Митний кодекс України № 4495-VI від 13 березня 2012 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
10. Закон України «Про митний тариф України» № 584-VII від 19 вересня 2013 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584-18>
11. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
12. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України № 1678-VII від 16 вересня 2014 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
13. Проект Закону України «Про Національну митну службу України» № 3763 від 13 січня 2016 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57655

14. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України / за заг. ред. Додіна Є. В. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 488 с.

15. **Калініченко А. О.** Систематизація митного законодавства: сутність та форми : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2015. 200 с.

REFERENCES

- Bykov, I. O. "Istoriia nablyzhennia mytnoho zakonodavstva do standartiv Yevropeiskoho Soiuzu" [History of approximation of customs legislation to the standards of the European Union]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, no. 4 (2016): 53-59.
- Kalinichenko, A. O. "Systematyzatsiia mytnoho zakonodavstva: sutnist ta formy" [Systematization of customs legislation: essence and forms]: *dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07*, 2015.
- [Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1262-12>
- [Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1970-12>
- [Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
- [Legal Act of Ukraine] (1992). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2097-12>
- [Legal Act of Ukraine] (1996). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
- [Legal Act of Ukraine] (2002). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-15>
- [Legal Act of Ukraine] (2005). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- [Legal Act of Ukraine] (2012). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
- [Legal Act of Ukraine] (2013). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584-18>
- [Legal Act of Ukraine] (2014). http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
- [Legal Act of Ukraine] (2016). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57655
- Naukovo-praktychnyi komentar do Mytnoho kodeksu Ukrainy* [Scientific and practical commentary on the Customs Code of Ukraine]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 2017.